

21.10.2017

Pormestari

Liikenne- ja viestintäministeriö

81 §**Lausunto perusväylänpidosta, korjausvelasta ja rahoitusmalleista**

HEL 2017-006526 T 00 01 06

Päätös

Pormestari päätti antaa parlamentaariselle liikenneverkon rahoitusta arvioivalle työryhmälle perusväylänpidosta, korjausvelasta ja rahoitusmalleista seuraavan lausunnon:

Yleistä

Liikenneväylät ovat avainasemassa yhteiskunnan toiminnan ja huoltovarmuuden kannalta. Toimiva liikennejärjestelmä ja väyläverkosto luovat osaltaan edellytykset yhdyskuntarakenteen toimivuudelle, elinkeinoelämän menestymiselle sekä asukkaiden ja tavaroiden liikkumiselle.

Väylänpidossa avainasemassa tulee olla ennustettavuus, pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus niin toiminnassa kuin rahoituksessakin. Tavoitteena tulee olla kestävä, käyttäjiä riittävällä laatutasolla palveleva ja taloudellisesti ylläpidettävä liikenneverkko. Väylänpidon on osaltaan edistettävä liikenteen sujuvuutta ja toimivuutta. Hyvällä väylänpidolla parannetaan alueiden välistä saavutettavuutta ja matka-ajan ennakoitavuutta sekä lisätään liikenneturvallisuutta.

Liikenneväylien kunto ja korjausvelka

Liikenneväylien riittävän palvelutason määrittelyssä on tunnistettava ja huomioitava eri käyttäjäryhmien erilaiset tarpeet eri väylillä. Esimerkiksi raskaan liikenteen erikoiskuljetusreitit vaativat erityistä laatutasoa. Tavoitetason asettamisessa on oltava tiedossa tason saavuttamisen ja sen ylläpitämisen kustannukset. Lisäksi on arvioitava kuhunkin tavoite-tasoon sisältyvät riskit ja riskien toteutumisesta mahdollisesti aiheutuvat kustannukset. Mikäli kuntotasotavoite on asetettu matalalle, tavoite-tason ylläpitäminen on edullista, mutta riski esim. käyttäjien omaisuuden rikkoutumiselle tai väylän käyttäjän turvallisuudelle voi olla huomattavasti korkeampi kuin korkeamman kuntotason väylillä.

21.10.2017

Pormestari

Liikenneväylien korjausvelka on päässyt kasvamaan viime vuosina rahoituksen niukkuuden takia. Jos korjausvelan päätetään antaa kasvaa entisestään, on päätös tehtävä tietoisesti riskit tunnistaen ja niihin varautuen. Korjausvelan kasvattaminen on käytännössä harvoin taloudellisesti järkevää eikä olekaan Helsingissä perusteltavissa. On omaisuusseriä, joissa korjausvelan kertyminen kasvattaa omaisuusriskiä huomattavasti. Tällöin on taloudellisinta, että korjausvelkaa ei päästetä syntymään lainkaan. Esim. siltojen korjausten viivästyminen nostaa korjauskustannuksia huomattavasti.

Perusväylänpidon rahoituksen tason tulisi määräytyä siten, että olemassa olevaa korjausvelkaa pystytään vähentämään systemaattisesti ja pitkäjänteisesti. Korjausvelan vähentäminen tulee kohdentaa ottamalla huomioon mm. väylän yhteiskunnallinen ja liikenteellinen merkitys, liikenneturvallisuus, omaisuusriskit ja ympäristörasitus.

Tavarakuljetusten ja työmatkaliikenteen toimivuus sekä kaupunkien väliset nopeat ja sujuvat yhteydet ovat oleellisia elinkeinoelämän toiminnan ja asukkaiden liikkumisen kannalta. Hyvin hoidettu toimiva infraruktuuri sujuvine yhteyksineen on eräs keskeisimmistä kilpailukykytekijöistä myös kansainvälisesti katsoen. Edellä mainitut seikat tulisi ottaa huomioon myös väyläinfrastruktuurin päivittäisen kunnossapidon sekä ylläpidon ja parantamisen painopistealueita mietittäessä.

Pääkaupunkiseudulla olevat valtion hallinnoimat väylät ovat valtakunnallisessa vertailussa liikennemääriltään suurimmat. Nämä väylät ovat paitsi osa valtion liikenneinfraa, myös tärkeä osa Helsingin liikenneverkkoa. Suurten liikennemäärien vuoksi pääkaupunkiseudun väyläverkko on herkkä häiriöille. Pääkaupunkiseudun tie- ja rataväylien kunnan tuleekin merkittävyytensä ja suurten liikennemääriensä takia olla jatkuvasti hyvällä tasolla ja korjausvelan tulee olla hallinnassa.

Valtion rahoitusta merkittäviin liikennehankkeisiin tulee lisätä ja kohdentaa rahoitusta selvästi nykyistä enemmän pääkaupunkiseudun alueelle, jonka liikennesuoritteet ovat noin 30 % koko maan liikennesuoritteesta. Väylänpidon riittävällä tasolla tulee varmistaa mm. satama-, lentokenttä- sekä muiden logistisesti keskeisten alueiden yhteyksien toimivuus.

Väylien hoidon ja ylläpidon kustannukset ja kehittämisinvestoinnit

Liikenneväylien hoidon ja ylläpidon tehokkuutta on haettu muun muassa isommilla ja tehokkaammilla työkoneilla. Pääkaupunkiseudulla tiivis kaupunkirakenne ja vanheneva infra asettavat koneiden koolle rajoituksia, joten konekannan muutoksilla ei enää juuri saavuteta tehostumista. Perusväylänpidon tehokkuutta on kuitenkin mahdollista lisätä parantamalla toiminnan logistiikkaa ja kehittämällä hankintatapoja.

21.10.2017

Pormestari

Liikenneverkon kantavuutta on syytä parantaa. Ajoneuvojen suurimpia sallittuja massoja on nostettu viime vuosina, minkä seurauksena mm. siltojen turvallisuustaso on laskenut. Kantavuuden parantamistoimenpiteet näkyvät mm. kuljetusten sujuvoitumisena.

Väylänpidossa on huomioitava toimintaympäristön muutoksiin varautuminen. Ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien lisääntyessä on tuettava liikenneverkon toimintavarmuutta. Olosuhdetekijöiden muutosten lisäksi myös käyttäjien odotukset liikenneväylien toimivuuden, liikennejärjestelyjen, työmaiden keston tai työturvallisuuden osalta ovat kasvaneet jatkuvasti. Väylänpidon tehokkuuteen on siten panostettava entistä enemmän.

Liikenneinfrastruktuurille ja sen hoidolle ja ylläpidolle tulee uusia vaatimuksia digitalisaation myötä. Toisaalta digitalisaatio voi myös auttaa väylänpidon tehokkuuden parantamisessa. Digitalisaation vaikutukset tuleekin ottaa huomioon niin perusväylänpidossa kuin kehittämisessä, sekä mahdollistaa digitaalisten palvelujen kehitys mm. avoimien tietovarantojen avulla.

Tulevaisuudessa ainakin osasta liikenneväyliä on tarkoituksenmukaista tehdä älyväyliä. Ennen kuin olemassa olevia väyliä voidaan muuttaa älyväyliksi, on varmistettava, että väylät sopivat kuntonsa ja varustuksensa puolesta uusille älykkäille liikennepalveluille. Erityisesti liikennepalvelujen kehittämisessä digitalisaation hyödyntäminen eri tavoin on avainasemassa, esimerkkinä liikennetilanteen seuranta- ja säätietojen ja muiden palvelutietojen yhdistäminen.

Varsinkin vilkkaasti liikennöidyillä väylillä ja niiden liikennealueilla, mm. pientareilla ja pysäköintipaikoilla tarvitaan liikenneverkkojen seuranta- ja anturointia. Lyhyellä aikavälillä digitalisaatio mahdollistaa väyläverkoston tosiaikaisen seurannan, esim. ruuhka- ja vaaratilanteissa sekä erilaisissa sääoloissa. Liikenneväylien anturointi tukee liikenneverkon päivittäisylläpitoa ja auttaa esim. myrskytuhojen tai lumiauraustöiden kohdentamisessa. Yksityiset yritykset voivat tarjota lisäarvopalveja tiedon jalostamiseen, esim. ruuhkatiedotteina tai liikenteenohjauksessa osana Mobility as a Service -palveluja.

Pidemmällä aikavälillä väylien käytön ja kunnan digitaalisen seurannan avulla pystytään kohdistamaan korjaus- ja kehystoimenpiteet tärkeimmille ja vilkkaimmille väylille, mikä tukee tavoitteellisen palvelutason säilyttämistä.

Uusien innovaatioiden hyödyntämistä liikenteen ja väylänpidon toimintaedellytysten parantamisessa on hyvä edistää mm. erilaisin kehittämishankkein yhteistyössä julkisen sektorin ja yksityisen sektorin eri toimijoiden kesken.

21.10.2017

Pormestari

Liikenneväylien investointi- ja ylläpitotarpeeseen voidaan vaikuttaa välillisesti myös kehittämällä liityntäpysäköintijärjestelmää ja -palveluja. Tällä tavalla esimerkiksi pääkaupunkiseudulla saataisiin ohjattua joukkoliikenteeseen osa seudulle ja Helsingin keskustaan suuntautuvista yksityisautomatkoista. Tämä olisi omiaan vähentämään liikenteen ympäristökuormituksen lisäksi myös painetta uusiin väyläinvestointeihin kapasiteetin kasvattamiseksi. Liityntäpysäköinnin parantamisen positiivisten vaikutusten vuoksi olisi tärkeää, että valtio varautuisi MAL-sopimuksessa esitetyllä tavalla osallistumaan liityntäpysäköintihankkeiden rahoitukseen omassa budjetissaan.

Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen keskeisten yhteyksien varteen on kestävä ja tarkoituksenmukaista. Liikenteen suuria kehittämisinvestointeja on suunnattava erityisesti elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ylläpitäviin ja lisääviin sekä joukkoliikennettä palveleviin hankkeisiin, sekä kestävän yhdyskuntarakenteen mahdollistavien, ml. kevyttä liikennettä edistävien, hankkeiden toteuttamiseen. Maankäytön tiivistämistä edistävät liikennehankkeet mm. Helsingissä hyödyttävät toteutuessaan laajempaa aluetta kuin vain asianomaista kaupunkia, joten valtion rahoituksen varmistaminen kyseisen kaltaisille kehittämishankkeille on tärkeää.

Kehittämisinvestointien kannattavuuslaskentojen tarkkuutta tulee parantaa erityisesti elinkaarikustannusten osalta. Myös joukkoliikenteeseen liittyvien investointihankkeiden kannattavuusarviointia tulisi kehittää. Näin saataisiin parempaa informaatiota kehittämishankkeiden taloudellisesta hyödyllisyydestä hankkeita koskevan päätöksenteon tueksi sekä myös kehittämisinvestointeihin ja perusväylänpitoon suunnattavan rahoituksen arviointiin.

Väylänpidon rahoitusmallit

Valtion talousarviossa on tärkeää huomioida liikenneväylien riittävät ja oikea-aikaiset investoinnit, jotta uutta korjausvelkaa ei pääse syntymään ja korjausvelan tasoa saadaan laskettua. Liikennehankkeiden rahoituksen ennustettavuuden tulee olla hyvällä ja johdonmukaisella tasolla, jotta hankkeita voidaan suunnitella ja toteuttaa tarpeeksi pitkään ajaksi.

Talousarviorahoituksen lisäksi on hyvä selvittää ja tarvittaessa ottaa käyttöön myös muita rahoitusmalleja. Ajoneuvoliikenteen hinnoittelun käyttömahdollisuuksien tarkastelua mm. pääkaupunkiseudulla on hyvä edelleen jatkaa, sillä käyttäjämaksut voisivat toimia joidenkin kehittämisinvestointien rahoituskanavana sekä ohjata asukkaita joukkoliikenteen käyttöön. Lisäpalvelujen tarjoaminen niistä hyötyville erillistä maksua vastaan tulisi tehdä mahdolliseksi. Yksityisautoilun vähentyessä tai

21.10.2017

Pormestari

suuntautuessa uudella tavalla joukkoliikenteen parantuva luotettavuus, sujuvuus ja nopeus lisäisivät myös joukkoliikenteen houkuttelevuutta.

Nykyisellään Helsingin liikennehankkeiden suunnittelun aikajänne on 10 vuotta. Joukkoliikennehankkeiden osalta aikajänne on jossain määrin jopa 20 vuotta. Olisi toivottavaa, että valtio käyttäisi yhtä pitkää suunnitelmallisuuden tasoa hankkeiden toteutuksessa sekä ylläpidossa.

Valtion budjetointimenettelyn kehittämistä käyttömenoista erillisen investointibudjetoinnin suuntaan (ns. pääomabudjetointi) olisi hyvä edistää, samoin selvittää ns. liikennerahaston perustamista. Varsinkin suuret väylähankkeet ovat pitkäkestoisia ja kalliita investointeja, ja niiden osalta rahoituksen suunnittelu ja varmistaminen riittävän pitkällä aikajänteellä olisi tärkeää.

Väylähankkeet ovat kiinteässä yhteydessä kaupunkikehitykseen, joten liikennehankkeiden yhteensovittaminen kaupunkien liikenne- ja muiden rakentamishankkeiden kanssa on erittäin tärkeää. Liikennehankkeiden toteutumatta jääminen voi aiheuttaa asuntotuotannon viivästymistä yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta tärkeissä kohteissa. Valtion ja suurten kaupunkiseutujen MAL-yhteistyötä tulee jatkaa, jotta yhdyskuntakehittämisen kannalta keskeisten hankkeiden edistäminen on varmalla pohjalla.

Valtion osallistuminen kaupungin maankäytöstä johtuvien hankkeiden kustannuksiin on perusteltua. Kustannusjaossa tulee noudattaa maantielakiin pohjautuvia yhteisesti sovittuja suosituksia maanteiden tienpidon kustannusjaosta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 LVM, sidosryhmäkuuleminen perusväylänpidosta, korjausvelasta ja rahoitusmalleista, 11.9.2017
- 2 Liikenneväylien korjausvelka 2017
- 3 Liikenneväylien korjausvelkaohjelma 2016 - 2018
- 4 Liikenneväylien korjausvelan vähentäminen ja uusien rahoitusmallien käyttö
- 5 Kaupunkiympäristön toimialan lausunto 28.9.2017
- 6 HKL:n lausunto 11.9.2017

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

21.10.2017

Pormestari

Otteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Ote

Liikenne- ja viestintäministeriö

Valtiovarainministeriö

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Pöytäkirjanote on lähetetty asianosaiselle 23.10.2017.

Pormestari

MUUTOKSENHAKUOHJEET

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §